

tatio ad hoc necessaria est, nisi extraordina-
ria Dei gratia jugiter et opportune, et in om-
nibus occasionibus homines præveniat. Ergo,
cum ordinaria gratia licet semel aut iterum
possit homo esse ita sollicitus ut etiam venia-
lem negligentiam evitet, non est humanum
(ut sic dicam) continue et in omnibus occasio-
nibus ita se gerere per multum tempus, quia
occasionses sunt variae et multiplices, et sœpe
absque ulla præventione repente occurunt;
ergo communis et ordinarius modus gratiae
non sufficit ad hujusmodi perfectionem per
multum tempus.

27. *Probatur de deliberatis.* — Loquendo
vero de peccatis venialibus deliberatis, ratio
potest esse eadem quæ supra facta est de per-
severantia per multum tempus sine mortali-
bus, quæ hic majorem efficaciam habet. Nam
justus qui per multum tempus vitat hujus-
modi venialia peccata, necesse est ut pro eo-
dem tempore simul evitet mortalita, alias non
erit justus; ergo magis auxilium requiritur ad
vitanda omnia simul quam sola mortalita; sed
ad vitanda omnia mortalita indiget auxilio spe-
ciali; ergo sine majori et specialiori non po-
terit vitare omnia venialia, etiam deliberata.
Accedit quod occasionses committendi hæc
peccata levia, etiam deliberata, multo plures
sunt quam vitandi mortalita; imo fere omni
tempore offeruntur, vel in cogitando levia et
inutilia, vel in loquendo otiosa aut scurrilia,
vel comedendo cum aliquali immoderatione
aut propter delectationem, etc. Ergo necesse
est agi a Spiritu Sancto cum specialissima
providentia et perfectione, ut per longum
tempus hæc omnia vitentur. Denique difficul-
tas, quæ in evitandis omnibus his peccatis per
totam vitam invenitur, consistit in perseve-
rantia diuturni temporis; ergo parum refert
quod illud sit per totum vitæ tempus, vel
quod sit pars ejus. Nam quod in quibusdam
est pars vitæ, in aliis esse potest totum vitæ
tempus, licet sit æquale tam in duratione
quam in occasionibus peccandi venialiter dicto modo, et in dono cavendi mortalita peccata
toto illo tempore; ergo si illi, in quo tale tem-
pus est tota vita, necessarium est speciale
donum ad vitanda omnia hujusmodi venialia,
eadem necessitas erit in alio pro æquali tem-
pore, etiamsi tota ejus vita non sit, vel in
eo ad finem vita non perveniat.

28. *Pro quolibet tamen momento signato po-
test justus per auxilia communia ritare omnia
venialia.* — Denique a contrario infertur ex dic-
tis pro brevi tempore, ac proinde pro quolibet

momento signato, seu divisim sumpto, posse
justos per communia auxilia vitare omnia ve-
nialia peccata. Ita tradunt Soto et Vega su-
pra, et cap. 19. Et sumitur ex Hieronymo, in
Dialog. tertio, dicente posse justum ad tem-
pus esse sine peccato, seu *non peccare pro loco,*
pro tempore, pro imbecillitate corporea. Idem
sentit Augustinus, de Nat. et grat., c. 62 et
sequentibus. Ratio vero est, quia omne pec-
catum, etiam veniale, libere committitur;
ergo semper est in potestate hominis illud vi-
tare, quia hoc pertinet ad rationem libertatis;
ergo saltem pro brevi tempore erit hæc
potestas moralis, et reduci potest in actum
per ordinarium auxilium gratiae. Quæ ratio
evidenter probat de peccatis deliberatis,
quia major est potestas ad illa vitanda; ta-
men etiam in deliberatis habet suam vim,
quia etiam simpliciter vitari possunt, et quia
potest esse aliquod breve tempus, in quo vel
nullæ, vel faciles occasionses talium peccato-
rum occurant, quæ per communem gratiam
superari possunt. Et eadem ratio est de quo-
libet momento signato, quia licet possint plu-
res occasionses peccandi venialiter simul oc-
currere, potest homo per gratiam quam tunc
recipit facere quod in se est, quia in eo non
est illa difficultas quæ in continuo et in
perseverantia invenitur. Et si faciat, non pec-
cabit; nam si tota attentio ad unum neces-
saria sit, reliqua non imputabuntur, quia non
erunt voluntaria.

29. *Longius ritari possunt venialia delibe-
rata quam ex surreptione.* — Sed queret ali-
quis quantum sit hoc tempus. In hoc Soto
et Vega unius diei tempus admittunt. Aliis
nimium hoc videtur, quia de justo dicitur,
septies in die cadere. Unde hæc venialia pec-
cata quotidiana vocantur, et ideo assignat
trium vel quatuor horarum tempus; existimo
tamen hoc tempus non posse omnino defini-
niri; quia pendet ex variis circumstantiis, ut
ex complexione et dispositione hominis, ex
consuetudine, ex vita statu, et similibus. So-
lum dicere possumus majori tempore posse
vitari peccata deliberata, quam quæ sunt ex
surreptione. Unde priora vitari forte possunt
per integrum diem, ut sentiunt Vega et Soto.
De posterioribus autem res est magis incerta,
quia Augustinus, Hom. 2 in Apocalyp., sim-
pliciter dicit nullum esse diem in quo justus
possit esse sine peccato, et Proverb. 24 di-
citur: *Septies in die cadit justus.* Sed hæc pa-
rum cogunt, quia illæ homiliæ in Apocalyp-
sim, tributæ Augustino, non sunt ejus. In loco

autem Proverbiorum, particula *in die* non est
in hebræo aut græco, et in Biblia Sixti omissa
est, et ita etiam citatur ab Augustino, lib. 11
de Civitat., cap. 31; et ideo non est impro-
babile, hoc tempus extendi ad integrum diem
simpliciter quoad omnia peccata. Præsertim
si quis observet quod ait Hieronymus, dicto
Dialog. 2: *Qui cautus est et timidus, potest
ad tempus ritare peccata.* Addo etiam justos,
qui nec toto die nec in aliqua ejus parte
otiosi sunt, et in bonis operibus diligenter
occupantur, et frequenter per orationem ad
Deum ascendunt, moraliter et cum minori
difficultate posse per diem integrum hæc vi-
tare peccata; tamen, quia semper ac continua-
bus diebus in ea vigilantia constanter perse-
verare difficultimum est, ideo sine speciali
gratia non potest impeccantia ad diuturnum
tempus extendi.

30. *Satisfit argumentis positis a n. 6 usque
ad 9.* — Superest ut argumentis in principio
positis satisfaciamus, quod non erit difficile
ex dictis. Ad primum enim, de locis Scrip-
turæ, respondet Augustinus, lib. de Per-
fect. justit., et in lib. 2 de Peccator. merit.,
cap. 13 et sequentibus latissime; summa est,
laudari aliquos ut perfectos in justitia, non
quacumque, sed viæ, quæ crescere potest,
etiam quoad cordis puritatem; et similiter vo-
cari immaculatos, vel absolute a macula mor-
talis peccati, quæ sola est macula simpliciter,
vel quia raro venialiter peccant, tantaque
plenitudine justitiae abundant, ut ille defectus
quasi a justitia absorbeatur, ut non denomi-
net, præsertim apud homines, apud quos pa-
rum pro nihilo reputatur; Scriptura autem
loquitur humano modo, et ideo hos vocat im-
maculatos, utique modo hominibus et viato-
ribus possibili. Nam ille status Ecclesiæ, in
quo vere et perfecte, atque in oculis Dei sit
sine macula et ruga, licet in hac vita quæra-
tur et intendatur, in futura tantum obtine-
tur, in quo sensu loquitur Paulus in dicto
loco ad Ephes. 5.

31. *Ad secundum.* — Ad secundum, de orationibus Ecclesiæ et justorum, respondeo ex
Augustino dicta epist. 95, in fine, et sermon.
29 de Verb. Apostol., licet homo in hac vita
non possit vitare omnia hæc peccata, nihilo-
minus volendum, ac desiderandum, et con-
andum cum spiritu Dei, et postulandum es-
se ut fiat. Nam illud generale et quasi con-
fusum objectum, scilicet, nunquam peccare ve-
nialiter, honestissimum est; ergo et optare
illud, et ad illud conari optimum est, quia,

licet omnino et integre id assequi non possi-
mus, ad plura vitanda peccata, semperque
illa minuenda utilissimum est. Et ad hunc
finem dirigitur oratio qua gratiam ad omnia
hæc peccata vitanda postulamus. Nullum est
enim quod per gratiam Dei vitari non possit,
semperque potest dari nobis major et major
gratia ut illa vitemus, et ideo simpliciter ad
omnia illa vitanda petimus auxilium, speran-
tes Deum daturum illud, quantum est ex se,
et saepius futurum in nobis efficax, licet simul
etiam timeamus, saepius ex parte nostra esse
frustrandum. Neque in solis peccatis veniali-
bus hoc contingit; nam sœpe petimus a Deo
auxilium efficax ad hoc vel illud faciendum,
quamvis ex parte nostra semper de efficacia
timere valeamus.

32. *Ad tertium.* — Ad tertium respondeo,
illis quidem testimonii sufficienter probari
non esse de fide, neminem Sanctorum vitasse
de facto per totam vitam omnia peccata ve-
nialia, si id intelligatur per auxilium gratiæ
proportionatum. Nimis ergo libere et singu-
lariter quidam modernus dixit esse de fide,
neminem purum hominem vitasse omnia pec-
cata venialia per totam vitam, præter Virgi-
nem. Hoc enim aperte repugnat Gelasio et
Augustino, et nullum habet fundamentum,
cum Concilium Tridentinum a tali definitione
abstinuerit; ac denique cum docti et Catho-
lici viri oppositum docuerint, et alii omnes a
censura abstinuerint. Nec in hoc est compa-
ratio inter peccatum originale et veniale,
tum quia illud naturaliter contrahitur, hoc
voluntarie; tum etiam quia in illo longe clা-
rius quam de isto Scriptura loquitur, et com-
muniter Ecclesia sentit. Solum ergo est de
fide quod dicti etiam Patres in argumen-
to citati, Gelasius, et Augustinus, aperte docent
de fide esse, scilicet, sine specialissimo auxi-
lii vitari non posse omnia peccata, ut aperte
tradit Augustinus de Dono persev., c. 2, l. 1
contr. duas epist. Pelag., cap. 14, et aliis lo-
cis supra citatis. Et quamvis illi non declara-
verint distincte quale futurum sit illud auxi-
lium, jam vero Concilium Tridentinum de-
claravit debere esse auxilium specialis pri-
legii. Et hinc etiam de fide est sine tali pri-
legio non vitari talia peccata, et consequen-
ter est satis certum nemini datum esse pri-
legium, præterquam Virgini, de qua id docet
Ecclesia.

33. *Ad quartum.* — *Ad conjecturas respon-
detur.* — Ad quartum ex Ambrosio, respondeo
Augustinus supra, vel aliis locis mutasse sen-

tentiam, vel ibi non esse locutum de tota vita, sed post aliquam insignem conversionem, vel certe non loqui de venialibus peccatis, sed de criminibus, quæ a venialibus solent distinguui, ut supra ex eodem Augustino et Gregorio allegavimus; vel certe loqui de peccatis qua homines raro committere solent, de quibus maxime Evangelista loqui videtur. Denique ad conjecturas, respondemus parvi esse momenti, ubi tantum pondus auctoratum et rationum in contrarium pugnat. Non obstat tamen prima, quæ ex Christi redemptione sumitur; nam ejus efficacia satis in Virgine ostenditur quoad hunc effectum, si eut quoad præservationem a peccato originali. Inductio etiam est parvi momenti, nam in peccatis ex surreptione sunt infinita exempla contraria, ut de repentina ira, vel voluptate, et similibus passionibus, quas semper vincere perfecte difficillimum est; in aliis vero peccatis deliberatis etiam potest facile intervenire inconsideratio aliqua, quæ non excludat sufficientem deliberationem, et contrariam considerationem semper et in minimis habere humanum non est, quia hec doctrina non in præsumptione, sed in exacta probatione fundatur, ut ostendimus.

CAPUT IX.

UTRUM JUSTI IN HAC VITA AD EAM JUSTITIÆ PERFECTIONEM, QUA DE SUA JUSTITIA CERTI CERITUDINE FIDEI REDDANTUR, PERVENIRE POSSINT?

1. *Tertius modus perfectionis qui in statu gratiæ in hac vita cogitari potest.* — Hic est tertius modus perfectionis ex propositis c. 7, n. 2, qui in statu gratiæ vel justitiæ hujus vitæ cogitari potest. Quamvis enim longe diversum sit esse justum et credere se esse justum, nihilominus si vera sit et habeatur, magnam consolationem spiritus afferre potest, et, licet ipsi justitiæ intrinsecum gradum perfectionis non addat, magnam tamen intrinscam perfectionem in ea supponere videtur, et addit quamdam intellectus perfectionem, quæ ad perfectionem actualis justitiæ, id est, ad perfectius operandum justitiam non parum juvare potest. Fuit autem hoc punctum valde controversum, tam inter haereticos et Catholicos, quam inter Catholicos in se, et ideo de illo sunt multa a Catholicis scripta, quæ nos brevi compendio tradere curabimus. Ut autem clarius et distinctius id fiat, quid

et quotuplex sit certitudo breviter supponendum est.

2. *Certitudo proprie in cognitione est.* — Primum igitur omnium suppono ex D. Thomas 2. 2, quæst. 18, art. 4, et vulgari Philosophorum sententia, certitudinem essentialiter seu formaliter ac proprie esse in cognitione; est enim proprietas specialis judicij intellectus firmiter assentientis. Quamvis enim fundamentum seu ratio certitudinis, vel in re ipsa vel in medio assentiendi esse debeat, tamen certitudo ipsa proprie sumpta in mente et in judicio existit, ut etiam vox ipsa indicat. Nam certitudo a verbo cernendi dicta est. Solet autem certitudo definiri, quod sit determinatio intellectus ad unum, ex D. Thomas in 3, dist. 23, quæst. 2, art. 2, quæstiune. 3, et dist. 2, quæst. 2, art. 4, quia certitudo opponitur dubitationi; dicitur autem proprie intellectus dubitare, quando in neutram partem contradictionis potest determinari, sed anceps est et quasi suspensus; per determinationem autem ad judicium alterius partis illa dubitatio expellitur: est ergo certitudo. Sed neque in præsenti ita loquimur de certitudine, quia non dubitamus quin possit homo aliquando judicare se esse justum, sive vere, sive false, sive temere, sive prudenter, sive cum formidine, sive absque illa id judicet, id enim est per se evidens, ut ex dicendis patebit. Neque etiam illa acceptio certitudinis est propria et rigorosa. Nam ex illa sequitur omnem assensum intellectus ad alteram partem determinatum esse certum, et sic omnem opinionem omnemque fidem esse certam, quod est contra communem modum concipiendi et loquendi. Determinatio ergo intellectus non est idem quod certitudo, sed abstrahit a certo vel formidoloso assensu. Unde propria certitudo ultra determinationem addit firmitatem in assensu, ut notavit D. Thomas, in 3, d. 26, quæst. 2, art. 4. Unde propria certitudo intellectus non solum excludit dubium negativum intellectus, seu indeterminationem in assentiendo, sed etiam excludit aliquo modo formidinem ab ipso assensu.

3. *Ex causis unde causatur potest esse evidens vel obscura seu ineridens.* — Potest autem hæc certitudo oriri ex evidencia rei, vel in se, vel ex principiis evidentiis, vel solum ex aliquo principio extrinseco, ac proinde esse de veritate non visa, nec evidente, sed obscure cognita. Hic non dubitamus de priori certitudine; illam enim merito excludit

D. Thomas 1. 2, quæst. 412, art. 3, in secundo modo cognitionis quem ponit, et in hoc non solum catholici, sed etiam haeretici conveniunt. Quia in hac vita justi nec gratiam in se intuentur clare, nec sunt aliqua evidencia principia ex quibus gratiam sibi datum esse cognoscant. Tractamus ergo de secundo modo certitudinis assensus obscuri. Ulterius vero hæc certitudo subdistinguenda est, nam quædam est vere fundata in ratione assentiendi, alia tantum in affectu assentientis, et ideo ex parte subjecti esse dicitur, et temeraria dici solet ac imprudens. Quia ex passione vel nimio affectu absque fundamento rationis oriri potest, ideoque potius pertinaciam quam certitudinis nomen meretur. Et de hac loquitur Concilium Tridentinum, sess. 6, c. 9, cum dicit, *nemini fiduciam et certitudinem remissionis peccatorum suorum jactanti peccata dimitti. Cum apud haereticos magna contentione contra Ecclesiam Catholica prædicetur vana et ab omni pietate remota fiducia.* Unde non est dubium quin hæc certitudo haberi possit, quia fundatur in sola prava voluntate, et aliquo erroneo judicio. Quæstio ergo est de prudenti certitudine, et (ut ita dicam) commensurata formalis objecto et rationi assentiendi.

4. *Certitudo prudens vel divina, vel Theologica, vel moralis, sive humana.* — *Theologica quæ?* — *Moralis quæ?* — Rursus vero hæc distinguuntur in certitudinem fidei divinæ, certitudinem Theologicam et certitudinem moralis fidei humanæ. Certitudo fidei est illa quæ ntitur immediate et sine discursu in revelatione divina, et testimonio Dei. Potest autem ulterius hæc revelatio esse publica, et universalis, vel privata et specialis, et utraque nisi potest in fide divina; tamen ad majorem claritatem solent nomina distinguui, et quædam fides vocatur catholica, alia privata. Catholica dicitur quæ fundatur in generali revelatione facta Ecclesiæ et per Ecclesiam, vel in Scriptura, et de hac in præsenti loquemur. Nam privata dicitur illa quæ haberi potest per singularem revelationem, de qua nihil est quod dicamus. Quia non est dubium quin possit Deus facere hanc revelationem cui voluerit, ut Concilium Tridentinum, can. 46, supponit etiam de propria prædestinatione; facta vero illa, fundari certitudinem fidei infusæ, ut idem Concilium sentit, et bene declarat Vega, lib. 9 in Tridentinum, cap. 3, dicens talem assensum pertinere ad eumdem habitum fidei infusæ, quod etiam notavit Bellarm.,

5. *Haeretici quæstionem affirmative ac de certitudine fidei resolvunt.* — Igitur quoad fidei certitudinem novus error est, justos ex fide catholica, absque alia revelatione, credere posse et debere se esse justos. Ita docent hujus temporis haeretici, ut de Luthero, Calvinio, Melancht., Kemnit., late referunt Bellarmino, Stapleton., et alii novi Scriptores infra referendi. Sed quia contra hos haereticos multa in superioribus diximus, ut punctum de quo tractamus a ceteris distinguamus, advertimus imprimis disputari posse an hæc fides propriæ justitiæ et remissionis peccatorum sit necessaria in omnibus justis, vel tantum an sit possibilis. Primum affirmant haeretici, et a fortiori etiam secundum. Et in utroque videtur cum illis sentire Enchiridion, seu Catechismus Coloniensis, qui nomine Concilii Coloniensis falso inscribi solet; est enim liber suspectus, et in nullo Concilio editus, ac pro-